

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Головко К.В.

*кандидат юридичних наук,
здобувач кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства,
Ужгородський національний університет*

ДО ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ «МУНІЦИПАЛЬНОГО» ТА «МІСЬКОГО» ПРАВА В УКРАЇНІ

За влучним висновком М. І. Козюбри, «структура системи права є відображенням внутрішньої будови права і зв'язків між його елементами. Вона передбачає визначення її базового нормативного елемента – правової норми, врахування предмета правового регулювання, що в сукупності з методом, а також принципами та інтересами об'єднує ці норми в основні групи – інститути права, підгалузі права, галузі права, підсистеми права. Визначальну роль у формуванні й функціонуванні структури системи права відіграє людське начало суб'єкта права» [1, с. 149].

Такий загальнотеоретичний підхід є настільки популярним та загальноновизнаним в галузевій юридичній літературі, що у ній вкрай рідко формулюється поняття «система права» по відношенню до тієї чи іншої галузі. Це справедливо і по відношенню до муніципального права – такі автори, як О. В. Батанов, П. М. Любченко, В. Ф. Погорілко не включали до підручників з муніципального права це визначення, обмежуючись лише розглядом складових цієї системи. В. Ф. Погорілко зазначав, що «складові системи муніципального права – інститути і норми муніципального права» [2, с. 28].

Якщо аналізувати систему права у цілому, то вчені пропонують виокремлювати в її рамках не лише галузі, інститути та норми, а також і принципи (автори, які схиляються скоріше до природного, ніж до позитивного підходу до розуміння права), і підгалузі, та підсистеми – природне право і позитивне право, матеріальне право і процесуальне право тощо. Враховуючи наявність таких пропозицій, а також тісний зв'язок між муніципальним правом та «питаннями місцевого значення» і визнанням жителів села, селища, міста (або їх добровільного об'єднання) територіальною громадою, цікавим є питання співвідношення між поняттями муніципального права та міського права по відношенню до України.

Як правило, автори не виокремлюють міське право, коли йдеться про відповідні дослідження сучасних правових норм; міське право згадується здебільшого у контексті магдебурзького права, хелмського (хельмінського) права тощо. Якщо досліджуються проблеми муніципального права лише у

містах (окремо від аналогічних проблем у селах, селищах) – то автори роблять відповідні зауваження, що супроводжуються поясненнями, чому у цьому випадку йдеться лише про міста. Наприклад, Н.В. Мішина обґрунтувала різницю між територіальними громадами міст та територіальними громадами сіл, селищ (див. [3, с. 226]), і на підставі цього – різницю між органами самоорганізації населення у містах, сілах та селищах (див. [4, с. 20]). І. В. Ідесіс присвятила низку своїх праць статутам територіальних громад міст, також обґрунтувавши такий вибір тематики дослідження ([5]).

У контексті дослідження міського права не можна оминати увагою напрацювання О. С. Мельничук щодо міської правової системи, які стали основою для її дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Дисертацію було успішно захищено у 2016 р. у м. Одеса [6]. Авторка визначає міське право як ціннісно-нормативну регулятивну систему, що встановлює і закріплює суб'єктивні права, законні інтереси та юридичні обов'язки міських жителів, а також містить систему правових засобів і процедур, за допомогою яких здійснюється міське адміністрування [7, с. 6] (цікаво, що вже через кілька сторінок у цій праці вона відмовляється від єдиного підходу до визначення міського права, пропонуючи замість нього розглядати поняття «міське право» у широкому та у вузькому розумінні).

Однак, її аргументація цієї тези не є переконливою, а тому доцільно, як і раніше, уважати міське право одним з інститутів у системі муніципального права як однієї з галузей права України.

Список використаних джерел:

1. Загальна теорія права : Підручник / За заг. Ред. М.І. Козюбри. – К.: Ваїте, 2016. – 392 с.
2. Погорілко В.Ф. Муніципальне право України: Підручник / за ред. М.О. Баймуратова. – 2-ге вид доп. – К.: Правова єдність, 2009. – 720 с.
3. Мішина Н.В. До питання про класифікацію територіальних мікроколективів / Н.В. Мішина // Актуальні проблеми державного управління. Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. – 2006. – № 2. – С. 224-230.
4. Мішина Н.В. Класифікація органів самоорганізації населення / Н.В. Мішина // Юридический вестник. – 2007. – № 3. – С. 18-25.
5. Ідесіс І.В. Статути територіальних громад українських міст: проблеми теорії та практики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / І.В. Ідесіс. – Ужгород, 2016. – 222 с.
6. Мельничук О.С. Міська правова система в Україні: загальнотеоретичне дослідження: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Ольга Степанівна Мельничук. – Одеса, 2016. – 400 с.
7. Мельничук О.С. Міська правова система в Україні : загальнотеоретичне дослідження : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / О.С. Мельничук. – Одеса, 2016. – 36 с.